TANE
tasa-arvoasiain neuvottelukunta

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

4 /4.1./17
20.3.2017

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

VNS 1/2017 vp Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kestävän kehityksen Suomi – pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja osallistavasti

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan asiantuntijalausunto

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (TANE) kiittää mahdollisuudesta lausua Valtioneuvoston selonteosta kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda 2030:sta. TANEn lausunto keskittyy sukupuolten tasa-arvoon liittyviin näkökohtiin. TANE pitää hyvänä, että toimintaohjelmassa on nostettu sukupuolten tasa-arvon edistäminen erilliseksi kysymykseksi. Tämän lisäksi sukupuolinäkökulma on valtavirtaistettava muihinkin käsiteltyihin teemoihin ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen konkretisoitava toimiksi.

Hallituksen kansallinen Agenda2030-toimeenpano rakentuu kahden painopistealueen ympärille: **hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi** (painopistealue 1) sekä **yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi** (painopistealue 2). Selonteossa todetaan painopistealue 2:n alla, että sukupuolten tasa-arvon edistäminen on tärkeä osa kaikkien Agenda2030 tavoitteiden toimeenpanoa (s. 20). Sukupuolten tasa-arvon edistäminen aktiivisin toimin on nostettu myös nostettu omaksi toimenpiteekseen (2.9). On tärkeää, että sukupuolten tasa-arvo ja sen edistäminen näkyvät läpileikkaavasti kaikkien kestävän kehityksen tavoitteiden toteutuksessa. Toimintaohjelman tulee näkyä myös valtion budjettia koskevissa päätöksissä ja kestävän kehityksen seuranta tulee järjestää niin, että ajankohtainen tieto asian etenemisestä on hallituksen ja ministeriöiden saatavilla budjetteja laadittaessa.

Tasa-arvon edistäminen tulisi huomioida johdonmukaisesti myös painopistealue 1:ssä. Sukupuoli liittyy niin liikenteeseen, energiaan kuin kulutukseen. Naiset ja miehet eroavat keskimäärin elämäntavoiltaan ja tekevät erilaisia kulutusvalintoja, minkä vuoksi myös naisten ja miesten vaikutus ympäristöön on erilainen. Miehet esimerkiksi ajavat autoa naisia useammin naisten puolestaan käyttäessä joukkoliikennettä miehiä useammin.[1] Toimia tulisi arvioida sukupuolinäkökulmasta, ja konkretisoida tasa-arvon edistäminen aktiivisiksi toimenpiteiksi.

Terveyden ja hyvinvoinnin parantamiseen sekä eriarvoisuuden vähentämiseen (2.1) liittyy paljon sukupuolten tasa-arvon edistämisen kannalta tärkeitä näkökohtia, jotka liittyvät mm. palveluiden ja hoivan järjestämiseen. Sukupuolten välillä on eroja hyvinvoinnissa, terveydessä, sairastavuudessa ja kuolleisuudessa. Miesten terveys on keskimäärin naisia huonompi, ja se heijastuu miesten lyhyempään eliniän odotteeseen. Miehet myös käyttävät terveydenhuoltopalveluita naisia vähemmän. Hallituksen kärkihankkeessa (Edistetään terveyttä ja hyvinvointia sekä vähennetään eriarvoisuutta) pyritään hallituksen tasa-arvo-ohjelman mukaisesti määrittelemään tasa-arvotavoitteita sekä arvioidaan ja raportoidaan

[1] Henkilöliikennetutkimus 2010-2012, Liikennevirasto 2012.
http://www2.liikennevirasto.fi/julkaisut/pdf3/lr_2012_henkiloliikennetutkimus_web.pdf

toimien vaikutukset sukupuolten tasa-arvon kannalta. On tärkeää, että sukupuolinäkökulma valtavirtaistetaan ja miesnäkökulmat otetaan nykyistä paremmin huomioon sosiaali- ja terveyshuollossa.

Tasa-arvonäkökulmasta yksi keskeisimpiä hyvinvoinnin riskejä on naisiin kohdistuva väkivalta (laajemmin sukupuolistunut väkivalta).[2] Kohdassa 2.1 viitataan hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan, mutta ei yksilöidä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. On tärkeää, että naisiin kohdistuvan väkivallan sukupuolittuneisuus ymmärretään, ja että uhrien ja tekijöiden palveluita lisätään. Naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen työ on ollut jo pitkään aliresursoitua, mistä Suomi on saanut lukuisia huomautuksia kansainvälisiltä elimiltä, viimeksi YK:n CEDAW-komitealta. Sisäisen turvallisuuden työssä (2.11) on tärkeää nostaa esille naisiin kohdistuva väkivalta ja sen torjunta. Väkivallan uhrien auttamisjärjestelmässä ja muissa toimenpiteissä on tärkeä kiinnittää huomio myös erityisryhmien, kuten maahanmuuttajien, tarpeisiin.

Myös maahanmuuttajien kotouttamisessa (2.4) olisi tärkeä huomioida sukupuolinäkökulma. STM teetti 2016 selvityksen maahanmuuttajanaisten ja -miesten asemasta ja sukupuolten tasa-arvosta. Selvityksessä todettiin, että ulkomaalaistaustaisten naisten ja miesten työllisyysasteessa on selkeä ero: ulkomaalaistaustaiset naiset osallistuvat selkeästi harvemmin työelämään kuin ulkomaalaistaustaiset miehet ja suomalaistaustainen väestö. Tämä asettaa heidät monella tapaa muuta väestöä haavoittuvampaan asemaan mm. tulotason suhteen. Ulkomaalaistaustaiset naiset myös hoitavat suhteellisesti useammin omia lapsiaan kotona, eivätkä he pääse osallistumaan kotoutumista tukeviin kielikoulutuksiin ja muuhun toimintaan. Heidän kontaktinsa suomalaiseen yhteiskuntaan voi jäädä vähäiseksi, mikä edelleen vaikeuttaa sopeutumista ja voi aiheuttaa monenlaisia sosiaalisia ongelmia. Maahanmuuttajanaiset eivät välttämättä saa samalla tavalla tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja sen palveluista sekä oikeuksistaan, ja ovat siksi erityisen haavoittuvassa asemassa.[3]

Selontekoon sisältyy ohjelma vihapuheen ja rasismin estämiseksi ja yhteiskunnallisen osallisuuden edistämiseksi (2.5). Ohjelmassa otetaan kulttuurinen moninaisuus, osallisuus ja yhdenvertaisuus läpäisyperiaatteeksi. Ohjelmassa olisi tärkeää tunnistaa myös sukupuolen merkitys. Vihapuheen ilmenemismuodoista, laajuudesta ja kielteisistä vaikutuksista on rajallisesti tutkimustietoa, mutta kansainvälisen ja pohjoismaisen tutkimustiedon perusteella vaikuttaa siltä, että vaikka niin miehet kuin naiset joutuvat vihapuheen kohteeksi, kohdistuu naisiin huomattavasti yleisemmin kommentteja, joiden sävy on luonteeltaan seksuaalinen tai sukupuolisesti vihjaileva. Erityisesti tytöt ja nuoret naiset ovat haavoittuvassa asemassa.[4] Myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt ovat alttiita sukupuolittuneelle vihapuheelle. Oikeusministeriön selvityksessä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöillä yleisin vihapuheen ilmenemismuoto oli sukupuolittunut halventaminen.[5] Sukupuolistunut vihapuhe on uhka tasa-arvoiselle yhteiskunnalle ja yhteiskunnalliselle osallistumiselle ja sen torjuminen on tärkeää.

---

[2] Sinikka Törmä ja Merja Pentikäinen: Tavoitteena naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja perheväkivallasta vapaa Suomi, STM 2016:15.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75030/Rap_ja_muist_2016_15_1.pdf?sequence=1

[3] Selvitys maahanmuuttajanaisten ja -miesten asemasta ja sukupuolten tasa-arvosta, STM 2016:53.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75403/RAP%202016_53.pdf?sequence=1, s. 64-65.

[4] Hate speech and sexism in the North. Memorandum of the Nordic Council of Ministers' seminar on hate speech and sexism, from 2 to 3 November 2015. ALS. RESEARCH.

[5] ”Usein joutuu miettimään, miten pitäisi olla ja minne olla menemättä”: Selvitys vihapuheesta ja häirinnästä ja niiden vaikutuksista eri vähemmistöryhmiin. Oikeusministeriö, Selvityksiä ja ohjeita 7/2016, s. 35.
.http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1456826655763/Files/OMSO_7_2016_VIPU-raportti_158_s.pdf

TANE
tasa-arvoasiain neuvottelukunta

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Tasa-arvonäkökulman integroiminen indikaattorityöhön on tärkeää. Sukupuolenmukainen erittely mahdollisimman monessa indikaattorissa on tärkeää, erityisesti koulutusta, tulonjakoa ja työelämää koskien. Lisäksi tarvitaan tasa-arvotavoitteiden toteutumista mittaavat indikaattorit.

Selonteossa sitoudutaan edistämään yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisuuden toteutumista globaalisti (2.14). Sukupuolten tasa-arvo on otettava huomioon johdonmukaisesti kaikessa Suomen ihmisoikeus- ja kehityspolitiikassa ja sen toteutumista on seurattava ja arvioitava systemaattisesti. Agenda 2030:n tavoitteet kytkeytyvät monilta osin hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan. On tärkeää, että ohjelmien keskinäiskytkennät huomioidaan Agenda2030-toimeenpanossa.

Heidi Haggrén
Suunnittelija